

סדר נזיקין | מסכת בבא בתרא מ"ט-נ"ה | פרשת כי תשא | י"ד-כ' באדר (12-18 למרץ)

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת בבא בתרא, דף נ"ב

... "מן הקטן - יעשה לו סגולה. מאי סגולה?
רב חסדא אמר: ספר תורה. רבה בר רב הונא
אמר: דיקלא דאכל מיניה תמרי".

דיקלא - דקל
תמרי - תמרים

הסבר: מי שקיבל פיקדון מילד קטן, יעשה בו
סגולה. לדעת רב חסדא הכוונה היא שיקנה לקטן
ספר תורה, ולדעת רב הונא הכוונה היא שיקנה
לו דקל שיוכל הקטן ליהנות מפירותיו.

על המפה

מושב סגולה

סגולה הוא מושב הנמצא צפונית לקריית
גת, ושייך למועצה אזורית יואב. **שמו**
של המושב הוצע על ידי זאב וילנאי,
על פי הפסוק בספר שמות "והייתם
לי סגולה מכל העמים". המושב
הוקם בשנת תשי"ג (1953) במסגרת
התנועה **"מן העיר אל הכפר"**. כיום
גרים בו כ-600 תושבים. רובם עובדים
מחוץ למושב, ולחלקם עסקים בתוך
המושב - בית מלאכה למתכת, נגריה,
חוות לריבוי ולמזון לבעלי חיים, סטודיו
לאמנות, עסקים לרפואה אלטרנטיבית
ועוד. החקלאים במושב מגדלים פרחים,
פירות, פלחה וענבים ליין ולמאכל.

מושב סגולה (Wikipedia, Amos Meron)

חג פורים שמח!

דף מ"ט: "כיון שהגיד - שוב אינו חוזר ומגיד"

ישנו כלל חשוב בענין עדותם של עדים בבית הדין והמקרה הפא
ממחיש זאת:

שני עדים נכנסו לבית הדין והעידו: "אנו מעידים שראובן לוו 5,000 ₪
משמעון". כאשר הסתיימה עדותם הם יצאו מן החדר, ואחרי דקות אחדות
הם חזרו ואמרו לדיינים: "סליחה, טעינו, ראובן לא לוו כסף **משמעון**,
אלא **מלוי**. **אנו רוצים להתחרט ולחזור בנו מהעדות הקודמת**".
ברם, הדיינים אמרו להם: "אינכם יכולים להתחרט, עד אינו יכול להתחרט
אחרי שפסקר אמר את עדותו".

הלכה זו מכונה: **"כיון שהגיד - שוב אינו חוזר ומגיד"**.

דף נ': רב יוסף - סיני

רב יוסף היה בן הדור השלישי של האמוראים והוא חי בככל. שם אביו
היה חיאי והוא למד תורה אצל רב יהודה בשיבת פומבדיתא. רב יוסף
היה חברו של האמורא רבה והם שניהם בנו **"אמוראי דפומבדיתא"**
ופעמים רבות מזכרות בתלמוד הלכות שנחלקו בהן רבה ורב יוסף או
הלכות ששניהם הסכימו להן.

**רב יוסף כונה בידי בני דורו "סיני", זאת מפני בקיאותו הרבה בכל
מקצועות התורה, כאלו קיבל בעצמו את התורה מהר סיני שכל
ההלכות ודברי חז"ל מסדרים במוחו.**

רב יוסף היה ענו מפלג ואמר שאדם צריך ללמד ענוה מהקב"ה
שהתגלה למשה רבנו מתוך הסנה - עץ נמוך וקטן ולא מתוך עץ
תמר ונאה, וזאת כדי ללמדנו שלא להתגאות.

★ | מן ההיסטוריה

תנועת "מן העיר אל הכפר"

תנועת "מן העיר אל הכפר" הוקמה בראשית שנות ה-50 של המאה ה-20 על ידי דוד בן גוריון, כדי לעודד מעבר של תושבים ותיקים מיישובים עירוניים אל ההתיישבות החקלאית. בעקבות העלייה ההמונית נוצר ביקוש רב למזון והיה צורך בהגדלת המגזר החקלאי. הממשלה הקימה מושבים רבים לעולים, אך אלו סבלו מקשיים רבים. כדי לעודד את ההתיישבות במושבים ביקשה המדינה גם מהתושבים הוותיקים לעבור למושבים, ובכך לקחת חלק במאמץ החקלאי. כמו כן, המעבר נועד לפתור את בעיית האבטלה בערים.

התנועה פעלה במסגרת תנועת המושבים, והובילה בתוך שנתיים לקליטת כ-800 משפחות חדשות במושבים קיימים, ולהקמת עשרה מושבים חדשים שבהם התיישבו עוד כ-800 משפחות.

דף נ"א: האפשרויות לקנות קרקע

ביום מן הימים החליט ראוּבֵן למכור את המגרש שלו, ולאחר זמן מה נמצא הקונה המתאים. ישבו ראוּבֵן והקונה לסכם על פרטים שונים של המכירה, וכאשר הם לחצו ידיים כחום והחליטו ביניהם שהעסקה סגורה, אמר הקונה: כעת הגיע הזמן שאקנה את המגרש.

"מה כוונתך שהגיע הזמן לקנות את המגרש?", לחשה לו אשתו. הקונה הסביר לה בנחת: **"אמנם סיכמנו עם המוכר שימכור לנו את המגרש, אבל מעשה קנין עוד לא ערכנו", וכל עוד לא נעשה קנין רשאי אחד הצדדים להתחרט.**

כיצד קונים קרקע? בדף מ"ב למדנו על אחת האפשרויות לקנות קרקע - **קנין חזקה**. במאמר זה נלמד על שתי אפשרויות נוספות:

קנין כסף - הקונה משלם למוכר את מחיר הקרקע וכך הוא קונה אותה.

קנין שטר - המוכר כותב בשטר: "הרי שדה פלוני שלי מכור לקונה". הוא מצין את התאריך ומסר לו את השטר וכך הקרקע עוברת לבעלותו.

דף נ"ב: טענת "חזקה"

אם אדם תוכע את חברו ואמר: "מה אתה עושה בשדה שלי?" ואילו החבר אומר: "קניתי אותו ממך!" אומר בית הדין לחבר: **"הביא את שטר המכירה ותוכיח שקניתי את השדה, אך אם אינך מביא את השטר - צא מהשדה"**. כך הדין רק אם החבר לא נקה בשדה שלוש שנים, אבל אם הוא נקה בשדה שלוש שנים **לפחות, יש לו "חזקה", ראה, שהשדה שלו**, שנהרי אם הוא לא קנה אותו, המוכר כבר היה מוחה בו מזמן: "מה אתה עושה כאן?", ואם הוא שתק **שלוש שנים כנראה הוא מכר לו אותו.**

כך הדין באנשים רגילים, אבל יש לפעמים שאדם אינו מקפיד אם מישוה מעבד את השדה שלו, למשל **"אריס" - פועל שעובד בשדה והוא מקבל חלק מהיבול**. אריס אינו יכול לטעון ביום מן הימים "קניתי את השדה ועל בית הדין להאמין לי, כי יש לי חזקה שפכר כמה שנים אני מעבד את השדה". במקרה כזה בית הדין יאמר לו: "החזקה שלך אינה שזה כלום, מכיון שפכר שנהפועלים לא ימחה בך, להפך, הוא רוצה שתעבד בשדה".

דף נ"ג: הנפטר שאין לו יורשים

לראובן היו נכסים רבים בכפר - שדות וכרמים. כאשר ראוּבֵן הלך לעולמו ואנשי הכפר חזרו מההללויה שלו הם ראו את שמעון בונה גדר סביב הבית של ראוּבֵן. כששאלו אותו: מדוע אתה עושה כך? הוא השיב: **"ראובן היה אדם גלמוד, אין לו יורשים, לכן אני רוצה לזכות בנכסים שלו ולפיכך עשיתי קנין 'חזקה' - בניתי גדר**

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

מתולדותיו

זאב וילנאי

(תר"ס-תשמ"ח, 1900-1988)

זאב וילנאי ז"ל היה היסטוריון וגיאוגרף ישראלי, מגדולי חוקרי ארץ ישראל ועתיקותיה, בדורות האחרונים, חתן פרס ביאליק ופרס ישראל.

זאב וילנאי בצעירותו, 1935 (Wikipedia)

וילנאי נולד בקשינב ועלה לארץ בגיל 6. הוא למד במכללה ע"ש יליון, וכן בלונדון ובפילדלפיה. במהלך חייו כתב ספרים, מאמרים ומחקרים רבים בנושא חקר ישראל ועתיקותיה, ביניהם "מדרוך ארץ ישראל" ו"אנציקלופדיית 'אריאל'". כמו כן, נודע וילנאי בספורים הרבים שהדריך בכל רחבי הארץ, בהרצאותיו על טבע הארץ ותולדותיה ובפעולתו להנחלת אהבת הארץ לשומעיו. לאחר מלחמת ששת הימים היה ממייסדי "התנועה למען ארץ ישראל השלמה". וילנאי עמד בראש המועצה לשימור אתרים. היה חבר בוועדת השמות הממשלתית, והיה אחראי לרבים משמות היישובים בישראל.

מסביב ועכשיו הבית שלו שיר לי.

אכל הרב הסביר לשמעון: אין יהודי שאין לו יורשים. אם אין לו ילדים, אחים שלו יורשים אותו. אם גם אחים אין לו, אז האחינים או בני הדודים יורשים אותו. **לא יתכן שלאדם אין אפילו קרוב-רחוק בני דודים שניים או אפילו יותר רחוקים מזה. צא מהבית ונברר מי היורשים שלו.** יש רק אופן אחד שאדם ימות בלי יורשים - גר שהתגורר ונפטר בלי בנים, אין לו יורשים, מדוע? מפני שהקרובים שלו הנכרים אינם יורשים אותו וקרובים יהודים אין לו. כמקרה כזה נכסיו הפקר וכל הקודם זוכה בהם.

דף נ"ד: פעולה שמביאה תועלת לקרקע

למדנו פעמים אחדות על קנין "חזקה", שאם הקונה עושה בקרקע מעשים שמראים שהוא הבעלים החדש, בכך הוא קונה את הקרקע. למשל, כשהקונה עושה גדרות לשדה - הוא קונה את הקרקע, כי מי בונה גדר? רק בעל הבית. אדם סתם כף אינו בונה גדר לשדה שאינו שיר לו.

בדף זה התלמוד מפרט פעולות אחדות וקובע אם הן חזקה של קנין, או שאינן חזקה של קנין, מפני שרק פעולה שמביאה תועלת לקרקע נחשבת חזקה של קנין. למשל, אם יש חלקת אדמה שצומח בה דקל והגיע אדם וקצץ ענפים מהדקל ועכשיו הוא אומר שהוא עשה קנין חזקה והתכונן לקנות אותו, הדבר תלוי: **אם הוא קצץ את הענפים בצורה שמועילה לצמיחת הדקל מעשה הקציצה הוא מעשה חזקה**, אבל אם הוא היה צריך את הענפים ולכן הוא קצץ אותם אין הדבר נחשב חזקה. **אין יודעים מה הסיבה שהוא קצץ?** אם הוא קצץ ענפים בדקל סביב סביב, בנדיא שהוא התכונן לגזם את הדקל ולהשכיח אותו, אבל אם הוא קצץ ענפים רק מצד אחד, ברור שהוא נטל אותם רק מפני שהיה זקוק לענפים.

דף נ"ה: השביל שמחלק את השדה

מצות פאה מתקיימת על ידי כך שבעל שדה צריך להשאיר חלק מיבול השדה ולא לקצר אותו, כדי שעניים יוכלו לקחת מהיבול לעצמם. ומה עושה מי שיש לו שני שדות? הוא משאיר בכל שדה פאה לעניים.

בדף זה מופיעה משנה מסכת פאה, בה נאמר שלפעמים יש שדות שהיה נראה לכאורה שהם נחשבים שדה אחד לענין מצות פאה, אבל בעצם הם נחשבים שני שדות וצריך להשאיר פאה בכל אחד מהם. למשל, אם יש שדה שחוצה אותו ערוץ עמוק, והוא בעל קרקע קשה וסלעית שאינה ראויה לזריעה, הרי הוא מחלק את השדה לשנים. אותו הדיון קיים גם אם יש שביל שחוצה את השדה - **אם השביל רחב לפחות ארבע אמות ועוברים בו אנשים בקביעות, הוא מחלק את השדה לשנים וצריך להותיר פאה בכל חלק של השדה.**

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

- מה פירוש הכלל "כיון שהגיד - שוב אינו חוזר ומגיד", וכיצד הוא מתקיים בבית הדין?
- מדוע רב יוסף כונה בידי בני דורו "סיני"?
- מהן שלוש האפשרויות לעשות קבין בקרקע?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.
*בפיקוח רואה חשבון

דמויות השנה בחמ"ד

הרב שלמה גורן זצ"ל

במהלך מלחמת העצמאות יצאה פלוגה של חיילים דתיים לתקוף את כיס פלוגה ואת עיראק אל-מנשייה, בדרום הארץ. הלילה היה גשום מאוד, הנשק שבידיהם נרטב והתקלקל, וכתוצאה מכך כולם נפלו בקרב וגופותיהם נותרו בידי הערבים. הרב שלמה גורן ביקש מדוד בן גוריון שייסדר לו אפשרות להגיע למקום כדי לברר את זהות הנופלים ואת גורלם, והוא אכן נפגש עם גמל עבד אל-נאצר, שהיה אז קצין בצבא המצרי ולימים נהיה נשיא מצרים. למרות שחשש לחייו, נסע איתו הרב גורן אל לב שטח האויב, תוך כדי כניסה לשדה מוקשים וסכנת נפשות של ממש. נאצר נהג בו כבוד גדול ואף הצטלם יחד איתו. לאחר מאמצים מרובים, הצליח הרב גורן לראות את קבר האחים שבו נקברו החיילים היהודים, והתברר לו שאכן לא היו ניצולים, את המידע הזה הוא מסר לבני משפחות החיילים שרצו לדעת מה עלה בגורל יקיריהם.

דבר תורה לשולחן שבת

פרשת "כי תישא" פותחת במצוות נתינת מחצית השקל: **"כי תישא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם. זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה'".**
רבי יעקב בן אשר, שנוכח ופעל בגרמניה במאה ה-13 וה-14, כותב בפירושו **"בעל הטורים"** הערה יפה על המילה: **"ונתנו"**. את המילה הזו אפשר לקרוא מההתחלה לסוף וגם מהסוף להתחלה, ובשתי האפשרויות תצא המילה - **"ונתנו"**, דהיינו - שכל מה שאדם נותן לצדקה - יחזור אליו בדרך זו או אחרת, ולעולם לא יחסר לו כלום בגלל שנתן מכספו לצדקה.

המושגים והשמות הבאים נכתבו בכתב אתב"ש. פענחו אותם!

ע	ת	ש	כ	מ	כ	ת	ת	מ	כ	ת	ת
י	ט	צ	מ	ג	ת	ר	צ	ל	ו	ג	ו
י	פ	ב	ש	ח	ר	פ	כ	ך	י	פ	כ
ד	ט	מ	ט	ל	ח	ו	ג	ש	מ	פ	כ

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי וקהילתי, הבא להנגיש את התלמוד לעולמם של ילדים, נוער ומבוגרים.

הפרויקט כולל: שבועה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בכ-20 אלף עותקים, עלונים ייחודיים לחגים המופצים בכ-200 אלף עותקים, דף פייסבוק פעיל ובו יותר מ-20,000 חברים ו-60 סרטונים הממחיזים סוגיות יסוד תלמודיות בערוץ youtube. כל אלו הם בסיס למגוון רחב ועשיר של לימוד ופעילויות חינוכיות, חברתיות וקהילתיות בבית, בבית הספר ובקהילה ברחבי ישראל ובעולם, גם בשפה האנגלית והגרמנית.

תלמוד ישראלי. מחברים דורות - מפגישים עולמות

